

***Koster zijn...
wat houdt dat precies in?!?***

Parochie
H. Jacobus de Meerdere
Kerkstraat 51
5411 EA Zeeland

Funcieomschrijving en doelstelling

De koster heeft de zorg voor alles wat er om de eredienst in de kerk gebeurt. Hij of zij zorgt dat alles voor de vieringen op tijd klaarstaat. Hij of zij zorgt dat de Godslamp steeds blijft branden, dat er kaarsen en hosties zijn, de gewaden klaarliggen en na afloop van de vieringen alles weer opgeruimd wordt. Kortom: de koster is van vele zaken die in de kerk plaatsvinden op de hoogte, teveel om op te noemen. Bij feestdagen heeft hij of zij het vaak erg druk.

Vakanties, werktijden, ziekte en andere belangrijke zaken

Vakanties worden altijd afgesproken in overleg met de priester. Werktijden worden door de koster onderling doorgesproken. Bij ziekte van de koster, neemt die zelf contact op met de andere koster. In noodgevallen kan ook contact opgenomen worden met Dhr. M. van der Wijst (telefoonnummer 0486-451505). Als geen van de koster de mogelijkheid heeft aanwezig te zijn, doet de priester het zelf.

Kleur van de liturgische gewaden

Op grotere feesten kunnen rijkere liturgische gewaden gebruikt worden, ook al zijn ze niet in de kleur van de dag, zoals die hieronder wordt aangegeven.

- **Wit** Feestkleur voor de Paas- en Kersttijd, op feesten van Christus (behalve die van Zijn lijden) en van Moeder Gods, op feesten van de engelen en heiligen (behalve martelaren), op Allerheiligen, geboorte van Johannes de Doper, Johannes evangelist, Sint Petrus' Stoel en bekering van Sint Paulus (1 november, 24 juni, 27 december, 22 februari, 25 januari).
- **Rood** Kleur van liefde, op Palmzondag, Goede Vrijdag, Pinksteren, bij vieringen van het lijden des Heren en op feesten van apostelen en evangelisten, bij vieringen van martelaren.
- **Groen** Te zien als kleur van hoop en groei, wordt gebruikt op de zgn. zondagen door het jaar en de weekdays in de loop van het jaar.
- **Paars** Gebruikt in tijden van verstillig, inkeer boete, wordt gedragen in Adventstijd en de Veertigdagentijd. Naar keuze ook bij de begrafenissen en bij vieringen voor overledenen, maar daarbij kan men ook andere kleuren kiezen.
- **Zwart** De kleur zonder kleur, kleur van rouw, kan gebruikt worden bij de begrafenissen en bij vieringen voor overledenen.
- **Roze** 'Paars, waar het wit doorheen schijnt', kan op twee zondagen door het jaar worden gebruikt: op zondag Gaudete (3^e zondag Advent) en zondag Laetare (4^e zondag Veertigdagentijd)

Een 'gewone' zondag...

Op een 'gewone' zondag is de koster ongeveer een half uur voor aanvang van de mis aanwezig. Met de volgende taken weet hij zich bezwaard:

- controleren of de liturgieboekjes en de lezingenformulieren klaar liggen
- liturgieboekjes van de misdienaars, acolieten en collectanten aantekenen
- klaarzetten van hosties
- klaarzetten van kelken
- klaarzetten van één communieschaal en eventueel de cyborie
- klaarzetten van water en wijn
- klaarzetten van attributen nodig voor de handwassing
- sleutel geluidskast en microfoon op het altaar leggen
- aanmaken van de kaarsen (met uitzondering van de grote kroonluchters, want die hoeven alleen aan als er een hoogfeest of een jubileum is)
- klaarzetten van de wierook en het aansteken van de kooltjes vlak voor de dienst begint
- draagkandelaars klaarzetten
- aankleden van de misdienaars en acolieten en klaarleggen van de gewaden voor de concelebranten
- doorspreken van de taakverdeling met de misdienaars en acolieten
- het directorium checken en de aangegeven bladzijden opzoeken in het altaarmissaal en de lezingen in het juiste lectionarium en er linten bij leggen
- lectionarium op de ambo neerleggen en ook in het evangelieboek het lint bij de juiste lezing leggen
- sleutel van het tabernakel klaarleggen of al in de deur steken
- verlichting aandoen
- misintenties klaarleggen
- collecteschalen klaarzetten

Na de mis:

- kaarsen doven
- geluidsinstallatie uitzetten en microfoons afnemen en opruimen
- lectionarium, evangelieboek, altaarmissaal of tekstboek, zangbundels en misboekjes opruimen
- credens in altaarruimte leeghalen
- schaalte voor handwassing en wijn- en waterampullen afdrogen en opruimen en lavabodoek bij de was doen
- wierookvat laten uitbranden, bij de volgende keer schoonmaken
- tabernakelsleutel weghalen en opbergen
- collectemandjes opruimen en geld in de kluis
- verwarming controleren
- kleding opruimen
- eventueel doop klaarzetten
- lichten uitdoen, deuren sluiten

Doordeweekse missen

Belangrijkste taken van de koster op doordeweekse dagen zijn de volgende:

- lectionarium klaarleggen
- altaarmissaal klaarleggen
- misintenties klaarleggen
- aankleden van de misdienaars en acolieten en klaarleggen van de gewaden voor de concelebranten
- doorspreken van de taakverdeling met de misdienaars en acolieten
- klaarzetten van hosties (bij eucharistieviering)
- klaarzetten van kelken (bij eucharistieviering)
- klaarzetten van een communieschaal (bij eucharistieviering)
- klaarzetten van water en wijn (bij eucharistieviering)
- klaarzetten van attributen nodig voor de handwassing (bij eucharistieviering)
- sleutel geluidskast en microfoon op het altaar leggen
- verlichting aandoen
- aanmaken van de kaarsen (met uitzondering van de grote kroonluchters, want die hoeven alleen aan als er een hoogfeest of een jubileum is)
- na de mis wordt alles weer opgeruimd en wordt de kerk afgesloten

Adventstijd

De Adventstijd heeft een tweevoudig karakter: het is een tijd van voorbereiding op het hoogfeest van Kerstmis, waarop de eerste komst van Gods Zoon onder de mensen wordt herdacht en het is bovendien een tijd waarin door deze herdenking de aandacht wordt gericht op de verwachting van een tweede komst van Christus aan het einde der tijden. Om deze beide redenen is de Advent een tijd van godvruchtige en blijde verwachting.

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er in de Adventstijd ook het volgende:

- het altaar mag met bloemen versierd zijn, maar men dient niet vooruit te lopen op de volle vreugde van Christus' geboorte.
- Adventskrans ophangen en voor de mis het juiste aantal kaarsen ontbranden

Kerstmis

Na de jaarlijkse viering van het Paasmysterie kent de Kerk geen oudere herdenking dan de geboorte des Heren en van Zijn eerste openbaringen. Deze herdenking heeft plaats in de Kersttijd.

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er met Kerstmis ook het volgende:

- overleg met bloemengroep over de versiering
- extra letten op het aantal hosties voor de consecratie
- onderhouden contacten met de muziekgroepen en koren

Opdracht van de Heer in de tempel (Maria Lichtmis)

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er deze dag ook het volgende:

- van het kerkvolk wordt verwacht dat zij zich achter in de kerk verzamelen
- plaatsen van een lezenaar achter in de kerk met daarop gelegen een missaal
- kerkvolk krijgt een kaars in de hand die aan het begin van de dienst al wordt aangestoken
- tijdens de kaarsenwijding en de processie draagt de pastoor een wit kazuifel ofwel witte koorkap
- liturgische kleur is wit
- wijwatervat klaarzetten

Vorbereiding Veertigdagentijd en Pasen

- voor Aswoensdag een schaal klaarzetten met as met daarbij het wijwatervat. Daarnaast ook een waterkan, schaal, handdoek voor handwassing na asoplegging
- voor de boeteviering in de Veertigdagentijd dient het volgende klaar te worden gezet:
  - paarse koorkap
  - ongeveer 100 kaarsen achter in de kerk
  - paaskaars bij het altaar
  - bezinning en voorbeden maken
  - na de begroeting en inleiding worden de kaarsen aangestoken
  - tijdens de boetepsalm worden de kaarsen gedooft
  - na de geloofsbelijdenis worden de mensen uitgenodigd om bij het doopvont een kruisteken te maken, allen komen naar voren met de brandende kaars

De Goede Week

In de Goede Week viert de Heilige Kerk de mysteries van Christus, door Hem voltrokken in de laatste dagen van zijn leven, te beginnen met de messiaanse intocht in Jeruzalem tot en met zijn lijden en glorievolle verrijzenis.

De Veertigdagentijd gaat door tot op donderdag van de Goede Week. Met de avondmis op Witte Donderdag begint het Paastridium dat Goede Vrijdag en Stille

Zaterdag omvat en waarvan het hart is de Paaswake. Het wordt afgesloten met de vespers van Paaszondag.

De koster neemt contact op met de hulpkoster die hem bij verschillende diensten willen assisteren. Vooral belangrijk voor de liturgie van Paaswake.

Palmzondag

Op deze zondag treedt de Kerk binnen in het mysterie van Christus' lijden, Zijn dood en begraving en verrijzenis. Deze zondag verbindt Christus' koninklijke triomf met de verkondiging van Zijn lijden. Beide aspecten van het Paasmysterie dienen in de catechese van deze dag te worden toegelicht.

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er op Palmzondag ook het volgende:

- verzorging van de Heilige Mis gaat in samenwerking met Jongerenpastoraat 'Samen Onderweg'
- klaarzetten van de palmtakken bij het altaar
- het verbranden van de palmtakken die van het voorgaande jaar zijn overgebleven
- klaarzetten van wijwatervat voor zegening van de palmtakken
- het passieverhaal wordt gelezen zonder wierook en kaarslicht. Bovendien zonder begroeting en kruisteken op het Boek. Het Boek wordt niet gekust.
- drie standaards met boeken klaarzetten met rolverdeling voor de passie; bij elk een microfoon
- liturgische kleur deze dag is rood

Witte Donderdag

Met de mis die in de avond van Witte Donderdag wordt gevierd, begint de Kerk het Paastriduum en herdenkt dat laatste avondmaal toen Jezus, in de nacht dat Hij werd overgeleverd, de Zijnen die in de wereld waren tot het uiterste liefhad, Zijn Lichaam en Bloed onder de gedaanten van brood en wijn aan God aanbood, dit onder dezelfde tekenen aan Zijn apostelen toevertrouwde opdat zij het tot zich zouden nemen, en aan hen en hun opvolgers in het priesterschap de opdracht gaven het te offeren.

Op Witte Donderdag gelden, naast de 'normale' taken, ook speciale taken voor de koster. Hieronder vallen de volgende zaken:

- de liturgische kleur is wit
- processiekruis laten versieren met bloemstukjes (stralenkrans)
- Jacobuskapel: rustaltaar, tabernakel, nieuwe Godslamp, vier uitvaartkandelaren
- priesterkoor: klepper i.p.v. de bel, banken aan weerszijde van het cyborium voor het gilde (ongeveer 16 personen), groot houten kruis naast het

cymborium, evangelieboek in het midden van het priesterkoor, daarachter het processiekruis en daarnaast de flambouwen, alles staat op de credenstafel (kerk, pateen, ampullen, enz.), links van het altaar wordt de Paaskaars gezet, tafel voor de schaal met brood en de karaf met wijn.

- intocht van het gilde van achter uit de kerk, gilde stopt voor de sacristie
- processie door de kerk in deze volgorde:
  1. de misdienaars met het wierookvat en het sloopje
  2. misdienaar met het kruis
  3. commandant, tamboers, bazuinblazers, vendeliers en hoofdvaandel, koningspaar
  4. twee personen die mand met brood en karaf met wijn dragen
  5. twee personen die de paaskaars en de gewijde olieën dragen
  6. twee personen die manden met kaarsen van de Zonnebloem dragen
  7. diaken met evangelieboek en overige misdienaars
  8. priester
- bij altaar aangekomen gaan de misdienaars met de wierook op de gebruikelijke plaats staan
- misdienaar met het kruis gaat naar het evangelieboek en zet hem in de standaard
- commandant, tamboers, bazuinblazers, vendeliers, hoofdvaandel en koningspaar gaan naar hun plaats op het priesterkoor
- personen met levenssymbolen wachten en gaan naar boven op het teken van de priester (eerst de persoon met het brood, dan de wijn, dan de paaskaars en de olieën)
- manden met kaarsen worden op de grond rechts van het altaar neergezet
- evangelieboek wordt op de standaard gezet
- in stilte bewierookt de priester het altaar en de levenssymbolen
- inleiding en zegening van de kaarsen van de Zonnebloem, koor zingt de intredezing
- tijdens de consecratie vindt er een groet plaats van het hoofdvaandel en de muziekgroep
- volgorde van de processie van de H. Reserve naar het rustaltaar (allen stellen zich op in de zijgang, diaken geeft velum aan):
  1. misdienaars met wierookvat en sloopje
  2. misdienaars met kruis en flambouwen
  3. gildebroeders en -zusters
  4. priester onder baldekijn en het H. Sacrament
  5. diaken en overige misdienaars
- na de processie worden in alle stilte het altaar en het priesterkoor afgeruimd en ontbloot
- priester en diaken leggen als eerste hun gewaden af
- alles wordt in stilte weggedragen en naar de sacristie gebracht
- er wordt door het kerkvolk en de gildebroeders en -zusters gewaakt bij de St. Jacobuskapel
- alles klaarleggen voor de sluiting om 23.00 uur (stola en teksten)

Goede Vrijdag

Op deze dag, waarop ons Paaslam Christus is geslacht, ziet de Kerk in aanbidding op naar het kruis van haar Heer en Bruidegom, en herdenkt zij haar oorsprong uit de zijde van Christus, slapend op Zijn kruis, en bidt zij voor het heil van heel de wereld.

Overeenkomstig de aloude traditie viert de Kerk vandaag geen eucharistie. Buiten het sacrament van boete en verzoening en dat van de ziekenzalving worden op deze dag geen sacramenten gevierd. Goede Vrijdag is een boetedag in heel de Kerk met vasten en onthouding. Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er op Goede Vrijdag ook het volgende:

Kruishulde

- de liturgische kleur is rood
- groot kruis met rode doek vlak voor het cyborium plaatsen
- kruis (uit de hal) voor de kruisverering klaarleggen in de St. Jacobuskapel
- vier kandelaars neerzetten
- na de voorbeden gaan de priester en vier acolieten naar de St. Jacobuskapel
- het kruis wordt begeleid met vier kaarsen
- stoppen onder het oksaal, midden in de kerk voor het priesterkoor
- kruis neerleggen op de trap van het priesterkoor met de vier kaarsen
- terug naar de plaats, daarna bereidt de diaken met de acolieten het altaar
- op het altaar worden de dwaal en de corporale gelegd, lege hostieschaal en pixus
- communieritus: twee flambouwen in de sacristie klaarmaken. Het H. Sacrament wordt uit de kluis gehaald. Na de communie begeleiden de flambouwen het sacrament naar de sacristie
- slotgebed en in stilte vertrekken

Kruisweg

- de liturgische kleur is rood
- het grote kruis wordt voor het altaar neergezet + vier uitvaartkaarsen
- priester, diaken of lector doet de lezingen
- 1 misdienaar draagt het kruis, 2 misdienaars lopen met flambouwen
- overweging bij elke statie

Goede Vrijdag

- de liturgische kleur is rood
- het altaar is geheel onbedekt: geen dwalen, geen kruis, geen kandelaars
- geen kazuifel
- groot kruis met rode doek links bij het cyborium
- kruis (uit de hal) voor de kruisverering klaarleggen in de St. Jacobuskapel
- vier kandelaars neerzetten
- na de voorbeden gaan de priester en de vier acolieten naar de St. Jacobuskapel en ze halen het kruis daar op, begeleid door vier kaarsen

- stoppen onder het oksaal, midden in de kerk voor het priesterkoor
- kruis neerleggen op de trap van het priesterkoor met de vier kaarsen
- terug naar de plaats, daarna bereidt de diaken met de acolieten het altaar op het altaar worden de dwaal en de corporale gelegd, lege hostieschaal en pixus
- communieritus: twee flambouwen in de sacristie klaarmaken. Het H. Sacrament wordt uit de kluis gehaald. Na de communie begeleiden de flambouwen het sacrament naar de sacristie
- slotgebed en in stilte vertrekken

Paaswake

Volgens de alleroudste traditie is deze nacht gedenkwaardig voor de Heer.

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er in de Paaswake ook het volgende:

- het grote kruis staat bij het cyborium met een witte doek
- in het midden staat de evangeliestandaard met velum en met het evangelieboek, daarnaast staan twee flambouwen
- het water voor de wijding wordt bij het altaar neergezet
- priester, diaken en misdienaars en acolieten komen in stilte binnen
- alle lichten zijn uit
- zegening van het vuur gebeurt voor het altaar
- priester/diaken blijft met de paaskaars bij het altaar staan of gaat de kerk in
- priester/diaken zingt 'Licht van Christus'
- na de eerste keer ontsteken de misdienaars en acolieten hun eigen en vervolgens alle kaarsen in de kerk
- na de tweede keer ontsteekt het kerkvolk hun kaarsen aan het licht van de misdienaars en acolieten
- de paaskaars wordt op de kandelaar gezet en bewierookt
- priester zingt de Paasjubelzang
- aansteken van de lichten

Paasdag

Op Paasdag wordt de mis met grote plechtigheid gevierd. In plaats van de schuldbelijdenis zal men de besprenkeling houden met het water dat in de nacht is gezegend om zo te herinneren aan het doopsel.

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er deze dag ook het volgende:

- de liturgische kleur is wit
- Paaskaars en de vijf wierookkorrels klaarzetten (vlakbij de ambo)
- evangeliestandaard met wit velum op de eerste trede van het priesterkoor neerzetten, daarachter het processiekruis
- het grote kruis met witte doek bij het cyborium neerzetten

- klaarleggen de kaarsen om het licht van de Paaskaars door te geven
- altaarbellen op hun gewone plaats
- klaarzetten van het wijwatervat
- heel de kerk feestelijk versieren

Vormsel

Voor de voorbereiding van het Vormsel neemt de koster contact op met coördinatoren van het Vormsel uit de stuurgroep van de Kinderkring. Deze werkgroep zal vele taken van de koster overnemen. Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een vormselviering ook het volgende:

- looper uitleggen
- misdienaars zijn broertjes en zusjes van de vormelingen
- als de bisschop komt, neemt deze meestal zijn eigen gewaden mee. Voor de assistent van de bisschop moet een extra stoel worden neergezet
- preekt de bisschop staande of zittend voor het altaar? (microfoon en stoel moeten dan worden neergezet)
- blijft de vormheer bij de toediening van het vormsel staan of gaat hij zitten? (zodanig een stoel neerzetten)
- zorgt de persoonlijk assistent van de bisschop voor staf en mijter? Als de acolieten die taak krijgen, zorgt een acoliet voor de staf en de andere voor de mijter
- reserveringskaartjes in de banken leggen voor de vormelingen en hun ouder(s)
- klaarzetten van processiekruis, twee kandelaars en wierook
- bisschop wordt achter in de kerk afgehaald
- ampul met chrisma (gemarkt S.C. of S.Chr.), wordt meegebracht door de assistent van de bisschop, klaarzetten
- neerzetten van een schaal met watten, een snee brood of een halve citroen om de vettigheid te verwijderen
- neerzetten van een kan met water, schaal, zeep en handdoek zodat de vormheer zijn handen kan schoonmaken
- feestelijke versiering
- liturgische kleur is rood

Eerste Heilige Communie

Voor de voorbereiding op de Eerste Heilige Communie neemt de koster contact op met de Communiewerkgroep. Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een communieviering ook het volgende:

- bloemversiering
- grote standaard voor doopkaarsen
- reserveringskaartjes in de banken leggen voor communicantjes en hun familie

- processiekruis, draagkandelaars en wierook klaarzetten
- de liturgische kleur is wit
- wijwatervat klaarzetten

Huwelijksvieringen

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een huwelijksviering ook het volgende:

- looper uitleggen
- klaarzetten van twee stoelen voor het priesterkoor
- pastoor reikt wijn en brood aan het bruidspaar aan
- klaarzetten van wijwatervat en ringenschaaltje
- trouwkaars op het altaar leggen
- kandelaar en bidstoelen bij het Mariabeeld zetten
- de liturgische kleur is wit of feestelijk (wanneer niet een hoogfeest een andere kleur vereist)

Doopvieringen

Doopvieringen vinden plaats op de 1^e zondag van de maand. De koster neemt voor die tijd contact op met de priester om naar het aantal dopen te informeren. Dit is belangrijk voor het aantal doopkaarsen en handdoeken. Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een doopviering ook het volgende:

- Paaskaars bij de doopvont zetten en aansteken
- voldoende stoelen klaarzetten rond de doopvont
- water in de doopvont zonodig tevoren iets opwarmen
- doopschaal, doopschelp en ampul(len) met chrisma (gemerkt S.C. of S.Chr.) en desgewenst olie (gemerkt O.C. of O.Cat.) klaarzetten
- klein handdoekje, doopkaars en dooptegeltje klaarleggen
- lichten aanmaken van de Mariakapel en bij de doopvont
- klaarleggen van doopboek
- klaarleggen van doopoorkonden
- klaarleggen van een albe en een witte stola

Avondwake

Deze viering wordt verzorgd in overleg met de avondwakegroep. Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een avondwake ook het volgende:

- kwartier van tevoren 2 minuten luiden (zware klok)
- zes uitvaartkandelaars klaarzetten
- eventueel tafeltje voor het symbool klaarzetten
- paaskaars klaarzetten

- op het altaar een schaalje met een kaarsje klaarzetten
- desgewenst wierook voorbereiden
- boek van de overledenen met een pen op de standaard zetten
- cd draaien in opdracht van de avondwakegroep
- vier collectemandjes achter in de kerk zetten

Uitvaart

Naast de 'normale' taken voor de koster geldt er tijdens een uitvaart ook het volgende:

- de uitvaarten vinden in principe plaats om 10.30 uur. Om 9.30 uur luidt de koster 3 minuten de klok, om 10.23 uur gebeurt dat 7 minuten.
- bij uitvaarten van een kind of van een jongere wordt de lichte bel geluid
- navraag reservering banken
- 2 collectemandjes achter in de kerk
- boekjes klaarleggen
- wierookstandaard beneden klaarzetten met het scheepje
- kaarsen aansteken als normaal, nu echter ook de uitvaartkaarsen
- plaats waar de kist wordt neergezet klaarmaken
- Paaskaars plaatsen
- onder de communie een aangemaakt wierookkorreltje brengen
- kerkklokken luiden onderweg naar het kerkhof
- de liturgische kleur is paars of zwart, bij de uitvaart van kinderen is de liturgische kleur die van de Paastijd, wit

Overige taken van de koster

De koster zorgt voor het bijhouden van de doopboeken en de begrafenisboeken. Tevens houdt de koster bij welke artikelen er besteld moeten worden. Ze gebruikt hiervoor [de bijgevoegde formulieren](#). De koster bestelt voor de kerk het volgende:

- kaarsen (liturgische kaarsen en begrafeniskaarsen)
- hosties
- wijn
- wierook
- lontjes

De altaargewaden worden door de huishoudster gewassen en de kazuifels worden gestoomd.